

RPO-729747-VII-720.6/13/MF

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji
Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych lub Doprowadzonych
do Wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) (dalej: OPCAT) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 16 kwietnia 2013 r. do pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim (dalej: PdOZ lub Izba), udali się przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji (dalej: KMP lub Mechanizm): Justyna Róża Lewandowska, Wojciech Sadownik (prawnicy), Dorota Krzysztoń (kryminolog) oraz Magdalena Filipiak (prawnik, psycholog).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania Izby przedstawionej przez mł. insp. Tomasza Kamińskiego - Komendanta Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim oraz nadkom. Jolanty Wójcik – Zastępcy Naczelnika

Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego i funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ;

- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych;
- przeprowadzeniu na osobności rozmów z zatrzymanymi;
- zapoznaniu się z następującą dokumentacją PdOZ: regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, kartą zapoznania się z regulaminem, książką wizyt lekarskich, książką przebiegu służby, rejestrem osób przebywających w PdOZ, wybranymi protokołami zatrzymań, zaświadczeniami lekarskimi o możliwości pobytu w PdOZ, aktami czynności wyjaśniających dotyczących wydarzenia nadzwyczajnego z PdOZ, kwitami depozytowymi, protokołem kontroli sanitarnej WAR-1943-119P-1/13 z dnia 15 lutego 2013 r. sporządzonym przez Państwowy Inspektorat Sanitarny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego, sprawozdaniem z wizytacji prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 30 października 2012 r. nr VIII WW-432-9/12 PdOZ, losowo wybranymi fragmentami z nagrań z monitoringu pomieszczeń.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali Komendanta Powiatowego Policji w Lidzbarku Warmińskim o ustaleniach poczynionych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji analizie poddano: nagranie z monitoringu zawierające zapis pobytu w Izbie osoby doprowadzonej w celu wytrzeźwienia –[dane usunięto] – w dniach 10-11 kwietnia 2013 r., zestawienie liczbowe osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w jednostkach organizacyjnych Policji w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 16 kwietnia 2013 r., program doskonalenia zawodowego policjantów pełniących służbę w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych i doprowadzonych do wytrzeźwienia w zakresie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych w Komendzie Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim,

a także pismo Pierwszego Zastępcy Komendanta Powiatowego Policji w Lidzbarku Warmińskim o sygn. PD-5249/4444/13 dołączone do przesłanych materiałów oraz pismo Pierwszego Zastępcy Komendanta Powiatowego Policji w Lidzbarku Warmińskim o sygn. PD-3431/3182/13 dołączone do przesłanego zapisu nagrania z monitoringu.

2. Legalność zatrzymania

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn zatrzymanych w związku z popełnieniem przestępstwa lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Pojemność Izby wynosi 7 miejsc. Podczas przeprowadzania wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji w Izbie przebywały 2 osoby doprowadzone w celu wytrzeźwienia.

Z analizy dokumentacji wynika, iż od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 16 kwietnia 2013 r. w Izbie umieszczono 734 osoby, w tym podejrzanych o popełnienie przestępstwa - 276 osób, na polecenie sądu lub prokuratora - 86 osób, doprowadzonych w celu wytrzeźwienia - 321 osób, w związku z popełnieniem wykroczenia - 11 osób, prewencyjnie – 40 osób. W żadnym z protokołów zatrzymania, które zostały poddane analizie, przedstawiciele Mechanizmu nie stwierdzili uchybień lub treści budzących wątpliwości w zakresie zasadności zatrzymania i pobytu danej osoby w PdOZ.

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

W czasie wizytacji do przedstawicieli KMP nie dotarły sygnały o nieprawidłowościach w zakresie traktowania osób umieszczonych w PdOZ przez funkcjonariuszy Policji pełniących tam służbę. Podczas rozmów przeprowadzonych z osobami umieszczonymi w PdOZ przedstawiciel Krajowego Mechanizmu Prewencji uzyskał informacje wskazujące na przychylny i życzliwy stosunek personelu Izby wobec osób w niej umieszczanych. Jeden z rozmówców podkreślił, iż nie był to jego pierwszy pobyt w PdOZ. Za każdym razem, kiedy się tam znalazł, personel był dla niego miły, wykazywał zainteresowanie potrzebami osób umieszczonych w izbie i

sprawdzał bezpośrednio ich stan. Ponadto rozmówcy wskazywali, że personel Izby odnosi się do nich z szacunkiem, stosując w rozmowie grzecznościową formę „per Pan”.

Analiza dostarczonego nagrania z monitoringu wraz z adekwatnym fragmentem „Książki przebiegu służby w pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia” (dalej: książka przebiegu służby) założonej w dniu 31 marca 2013 r. nasuwa wątpliwości dotyczące kwestii praktycznych związanych z pobytem w Izbie osoby doprowadzonej do niej w celu wytrzeźwienia, które zostaną omówione szczegółowo poniżej.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zdają sobie sprawę, że praca z osobami w stanie nietrzeźwości może być uciążliwa, a kontakt z tzw. „trudnym klientem” wymaga od funkcjonariuszy Policji opanowania szeregu kompetencji społecznych. Niemniej jednak, niezależnie od stanu psychofizycznego osoby, z którą w toku wykonywania czynności służbowych funkcjonariusze Policji muszą działać, zgodnie z treścią bezwzględnie obowiązującej normy prawnej wynikającej z przepisu art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 1990 r., Nr 30, poz. 179) mają oni obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.

Tymczasem działania funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ wobec doprowadzonego [dane usunięto] wzbudziły wątpliwości przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji i ciężko jest zgodzić się z uzasadnieniem takiego zachowania się funkcjonariuszy zawartym w książce przebiegu służby. Nagranie z monitoringu wskazuje (godz. 22:27:29), iż osoba doprowadzona do Izby w celu wytrzeźwienia została umieszczona w pokoju przeznaczonym dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia bez odzieży wierzchniej oraz obuwia, ubrana jedynie w bieliznę. Wpis w „książce przebiegu służby” ma następującą treść: „odebrano zatrzymanemu ubranie z uwagi na jego zachowanie, z powodu stanu upojenia alkoholowego osikał sobie ubranie”, co sugeruje, że fakt oddania moczu przez osadzonego w Izbie stanowić może podstawę do jego rozebrania i umieszczenia bez okrycia wierzchniego w pomieszczeniach Izby (prawdopodobnie chodzi w tym

wypadku o względy higieniczne). Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji przypominają, że nie ma podstaw prawnych do tego, aby rozbierać osoby umieszczane w PdOZ. Ponadto należy zauważyć, że praktyka taka godzi w naturalne poczucie wstydu oraz narusza godność człowieka, szczególnie w sytuacji, gdy pomieszczenia Izby są całodobowo monitorowane.

Jednocześnie przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji pragną zwrócić uwagę, iż zgodnie z treścią § 9 ust. 1 *regulaminu pobytu osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: regulamin) stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 czerwca 2012 r. w *sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb* (Dz. U. z 2012 r. poz. 638) (dalej: rozporządzenie) „osoba przyjęta do pomieszczenia korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia”. Regulamin w § 9.2 tegoż regulaminu stanowi, iż jeżeli własna odzież, bielizna i obuwie nie nadają się do użytku lub jeżeli ich używanie jest niedopuszczalne ze względów higienicznych, osoba zatrzymana lub doprowadzona w celu wytrzeźwienia może otrzymać nieodpłatnie potrzebną odzież, bieliznę i obuwie. Decyzję we tym zakresie podejmuje osoba wyznaczona przez kierownika jednostki organizacyjnej Policji, do którego dyspozycji pozostaje pomieszczenie. Przedstawione powyżej przepisy wskazują, że - co do zasady - osadzony w Izbie powinien przebywać w niej w jego własnej odzieży, choć istnieje możliwość przekazania osobie umieszczonej w PdOZ ubrania zastępczego. W opinii przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji w przypadku analizowanego nagrania doprowadzony do Izby powinien otrzymać odzież zastępczą w miejsce własnego ubrania pobrudzonego moczem.

W tym miejscu powstaje kolejna niezrozumiała dla przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji wątpliwość. Mianowicie osadzonego rozebrano z ubrań w związku z oddaniem przez niego moczu na ubranie, jednocześnie nie sprzątnięto

celi, w której przebywał osadzony. Skoro względy higieniczne stanowiły decydujący czynnik podjęcia decyzji o odebraniu odzieży od doprowadzonego, to nie ulega wątpliwości, że także cela powinna zostać umyta z pozostałości moczu. Warto wskazać, że zgodnie z postanowieniem zawartym w § 4 ust. 2 pkt. 4 zarządzenia nr 130 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 sierpnia 2012 r. w *sprawie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: zarządzenie) „do zadań wykonywanych przez pracownika należy utrzymywanie pomieszczenia i jego wyposażenia w czystości i wymaganym stanie sanitarnym”.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji negują także opisaną w książce przebiegu służby i zarejestrowaną na nagraniu praktykę odbierania pościeli osobie osadzonej w PdOZ. Uzasadnienie wpisane w książce przebiegu służby ma następującą treść: „odebrano zatrzymanemu [dane usunięto] pościel, gdyż uderzał o drzwi, krzyczał (...)”. Należy wskazać, że zgodnie z treścią § 9 ust. 6 regulaminu „podczas ciszy nocnej, a także gdy jest to uzasadnione w innej porze dnia, osobie zatrzymanej udostępnia się do indywidualnego użytkowania materac, podgłówek, koc (w porze jesienno-zimowej dwa koce) oraz pościel – dwa prześcieradła i powłoczkę”. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji stają na stanowisku, że nie ma podstawy prawnej, która uprawniałaby do odbierania pościeli osobie umieszczonej w Izbie ze względu na jej niesubordynację i głośnie zachowywanie się. To, czy zatrzymany skorzysta z pościeli stanowi jego osobistą decyzję. Jednocześnie należy wskazać, że nie można odbierać osobie umieszczonej w PdOZ należnego mu prawa bez wyraźnej podstawy prawnej.

Konkludując, pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji analizując dostarczony materiał, uważają, że umieszczony w Izbie [dane usunięto] został potraktowany w sposób niewłaściwy, to znaczy niezgodny z ustalonymi standardami działania wobec osoby doprowadzonej do PdOZ. Należy wskazać, że odebranie usadzonemu ubrania oraz pościeli miało charakter zastosowania wobec niego dokuczliwości mającej charakter poniżającego traktowania, co można uznać za naruszenie art. 40 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz.

483) (dalej: Konstytucja) zgodnie, z którym *nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych*. Ponadto w opisywanym przypadku naruszono także przepis art. 41 ust. 4 Konstytucji *każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny*.

W analizowanym okresie jeden raz zastosowano w Izbie środek przymusu bezpośredniego.

W dniu 29 marca 2013 roku na terenie Izby miało miejsce wydarzenie nadzwyczajne polegające na podjęciu próby samobójczej przez osobę zatrzymaną. Osoba ta próbowała powiesić się w toalecie PdOZ na pasie tkaniny wydartym z pościeli. Postępowanie wyjaśniające w opisywanej sprawie zakończyło się wnioskiem wskazującym na brak naruszeń przepisów służbowych. Jednakże zaznaczono w nim, że istnieje konieczność przewieszenia kamer w celach w miejsce umożliwiające właściwą widoczność.

W analizowanym okresie nie prowadzono postępowania dyscyplinarnego przeciwko pracownikom Izby, jak również postępowania sądowego przeciwko Izbie lub jej personelowi. W tym okresie żaden z zatrzymanych nie złożył skargi na traktowanie przez funkcjonariuszy podczas pobytu w Izbie.

Zgodnie z uzyskanymi informacjami, przeszukanie umieszczanych w jednostce kobiet dokonywane jest przez funkcjonariuszki Policji, które pełnią dyżur w danym dniu w Komendzie Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim. Kontrola osobista odbywa się w niemonitorowanym pomieszczeniu przeznaczony do przechowywania depozytu osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. W czasie wizytacji pomieszczenie to nie zostało wyposażone w matę, na której osoby poddane kontroli osobistej mogłyby stanąć bez konieczności stąpania boso po zimnej podłodze. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają wyposażyć pomieszczenie w taką matę.

4. Prawo do ochrony zdrowia

Zgodnie z uzyskanymi informacjami badaniem lekarskim objęte są osoby wymienione w treści przepisu § 1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. z 2012 r., poz. 1102).

W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji badaniom przed umieszczeniem w Izbie powinny być poddawane wszystkie osoby. Taka praktyka pozwoliłaby bowiem na zdiagnozowanie ewentualnych przeciwwskazań zdrowotnych do osadzenia w Izbie. Co więcej, z uwagi na możliwość identyfikacji wszelkich obrażeń ciała i szczegółowe odnotowanie tego faktu w dokumentacji medycznej, stanowi zabezpieczenie funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PdOZ przed zarzutami dotyczącymi niewłaściwego traktowania. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji przypominają, iż w zakresie badań lekarskich opinię wyraził również Komitet ds. Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu oraz Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu (CPT), w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r. [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT (2005)3]. W § 44 CPT zalecił *zapewnienie wszystkim nowoprzybyłym bezzwłoczne badanie medyczne i regularne wizyty lekarskie lub pielęgniarskie*. Ponadto, zgodnie z Zasadą 24 Zbioru zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.), *osobie aresztowanej lub uwięzionej, tak szybko po przyjęciu do miejsca aresztowania lub uwięzienia, jak będzie to możliwe, zostanie zaproponowane odpowiednie badanie lekarskie, a później, kiedy będzie to potrzebne, zapewniona opieka medyczna i leczenie. Opieka medyczna i leczenie zostaną zapewnione bezpłatnie*.

Badania lekarskie przed umieszczeniem osoby w Izbie przeprowadzane są w Zespole Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim na podstawie umowy, która wygasa 17 stycznia 2014 r.

Wśród przeanalizowanych zaświadczeń lekarskich, które były zgodne ze wzorem zawartym w załączniku nr 9 do rozporządzenia, znalazły się takie, których nie wypełniono rubryki dotyczącej godziny badania.

Książka wizyt lekarskich założona w dniu 1 stycznia 2011 roku prowadzona jest czytelnie. Nie mniej jednak, nie podaje się w niej informacji dotyczącej sposobu dawkowania leków zaordynowane osobie umieszczonej w PdOZ.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji przypominają, iż niezwykle ważna jest dbałość o rzetelne wypełnianie dokumentacji dotyczącej osób osadzanych w Izbie, w tym dokumentacji medycznej.

5. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osób zatrzymanych i umieszczonych w PdOZ jest regulamin. Na tablicy informacyjnej umieszczonej w miejscu przeprowadzania czynności wstępnych wywieszony został jedynie wyciąg z regulaminu, tak więc cała jego treść nie była dostępna osobom, które chciały się z nim zapoznać. Ponadto w dniu przeprowadzania wizytacji PdOZ w pokojach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia nie udostępniono ani kopii Regulaminu, ani wykazu instytucji stojących na straży praw człowieka. Sytuacja ta jest niezgodna z § 16 ust. 2 rozporządzenia. Obie osoby doprowadzone do wytrzeźwienia stwierdziły, że nie zostały zapoznana z treścią regulaminu po przebudzeniu się. Z analizowanej dokumentacji wynika, iż zdarzają się przypadki, gdy przy potwierdzeniu pouczenia o przysługujących prawach wpisywana jest adnotacja, mówiąca o tym, że osoba nie była w stanie się podpisać. Oznacza to, że w tej sytuacji nie było możliwe prawidłowe pouczenie o przysługujących prawach osoby umieszczonej w PdOZ. Zgodnie z treścią §1 ust. 3 oraz ust. 4 regulaminu w przypadku, gdy kontakt z osobą przyjmowaną do Izby jest utrudniony ze względu na zakłócenie jej świadomości, pouczenia o przysługujących jej prawach należy dokonać po ustaniu tych zakłóceń. Podobnie powinno wyglądać postępowanie z osobami zatrzymanymi, których stan świadomości nie pozwalał na zapoznanie się z przysługującymi im z tytułu zatrzymania uprawnieniami wynikającymi z kodeksu

postępowania karnego lub innych ustaw. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają aby, informować osoby umieszczane w PdOZ o przysługujących im prawach, gdy ich stan będzie na to pozwalał.

Przedstawiciele Mechanizmu pragną zauważyć, że w myśl stanowiska zawartego w Standardach Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom [CPT/Inf/E (2002)1 – Rev. 2003], *prawa osób pozbawionych wolności nie mają większej wartości, jeśli osoby te nie są świadome ich istnienia* (§ 44 Dwunastego Sprawozdania Ogólnego Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu [CPT/Inf (2002)12]). Tym samym przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają wywieszenie regulaminów w pomieszczeniach Izby. Ponadto przedstawiciele Krajowego mechanizmu Prewencji zalecają informowanie osób umieszczonych w Izbie o przysługujących im prawach w momencie, gdy ich stan świadomości będzie na to pozwalał.

Personel pełniący służbę w PdOZ nie dysponował egzemplarzami tłumaczeń regulaminu. Wprawdzie funkcjonariusze tłumaczyli, że w swojej pracy nie korzystają oni z tłumaczeń regulaminu, bo nie zdarza im się umieszczać w Izbie osób nieposługujących się językiem polskim. Nie mniej jednak przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji stoją na stanowisku, że w Izbie powinny się znajdować tłumaczenia regulaminu na języki obce, gdyż istnieje potencjalne prawdopodobieństwo, że do PdOZ trafi osoba obcojęzyczna i należy jej zapewnić realizację prawa do informacji. Dopuszczalne jest także przechowywanie kopii tłumaczeń regulaminu w formie elektronicznej i każdorazowe ich drukowanie, gdy do Izby trafi cudzoziemiec.

Wywieszona także ulotkę z informacjami na temat kontaktu z Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają zadbanie o to, by osoby zatrzymane w PdOZ miały dostęp do wykazu adresów także innych instytucji stojących na straży praw człowieka.

Z uzyskanych informacji wynika, że funkcjonariusze Izby pełniący służbę w PdOZ nie posiadają listy adwokatów wykonujących ten zawód w okręgu sądowym,

do którego przynależy Izba. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają sporządzenie takiej listy i udostępnianie jej osobom umieszczonym w PdOZ. Warto w tym miejscu wskazać, iż CPT wielokrotnie podkreślał, iż *prawo dostępu do adwokata powinno być zapewnione od samego początku trwania zatrzymania. Okres następujący bezpośrednio po momencie zatrzymania jest naznaczony największym ryzykiem zastraszenia i fizycznego złego traktowania. W związku z tym możliwość dostępu do adwokata przez osoby zatrzymane w areszcie policyjnym ma podstawowe znaczenie zabezpieczające przed złym traktowaniem. Istnienie takiej możliwości wywiera niechęcający wpływ na funkcjonariuszy, którzy mogliby dopuścić się złego traktowania; poza tym adwokat będzie miał okazję podjąć stosowane działania, jeśli rzeczywiście doszło do złego traktowania* (CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2003).

Podczas analizy dokumentacji wizytujący zauważyli, że w dniu 16 kwietnia 2013 r. wystawiono osobie umieszczonej w PdOZ (panu Stanisławowi Makarewiczowi) wezwanie do zapłaty (nr. 47/2013) na podstawie § 17 rozporządzenia. Podczas podsumowania Komendant wyjaśnił, że wezwania do zapłaty są gromadzone w dokumentacji osób umieszczonych w PdOZ. Nadmienił on, że nie wręcza się tych wezwań osobom doprowadzonym w celu wytrzeźwienia. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji proszą o przedstawienie pisemnego wyjaśnienia dotyczącego opisanej praktyki.

6. Personel

Jak wynika z analizowanej dokumentacji, w PdOZ pełni służbę 11 osób, w tym: 5 dyżurnych, 3 zastępców oraz 3 pomocników.

W 2012 r. oraz w 2013 r. zostały zorganizowane zajęcia szkoleniowe przeznaczone dla funkcjonariuszy Policji pod tytułem „Doskonalenie zawodowe w zakresie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych”. Program szkolenia przewidywał omówienie zarządzenia, a także przepisów rozporządzenia.

Z uwagi na fakt, iż praca funkcjonariuszy Policji pełniących dyżur w PdOZ wymaga od nich nie tylko wiedzy merytorycznej, ale także wysokiego poziomu

kompetencji interpersonalnych, nie ulega wątpliwości, że pogłębianie wiedzy w obszarze metod i form pełnienia służby w pomieszczeniach jest niewystarczające. Zgodnie bowiem z rekomendacją zawartą w § 60 Drugiego Raportu Generalnego Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) [CPT/Inf (92)3]: „(...) *zdolność do komunikacji interpersonalnej powinna stanowić najważniejszy czynnik w procesie rekrutacji personelu służb egzekwujących przestrzeganie prawa oraz podczas szkolenia powinien zostać położony znaczny nacisk na rozwijanie umiejętności komunikacji interpersonalnej opartych na szacunku dla godności ludzkiej. Posiadanie takich umiejętności często umożliwia funkcjonariuszowi policji lub służb więziennych rozładowanie sytuacji, które w przeciwnym wypadku mogłyby stać się przyczynkiem do wybuchu przemocy, zaś bardziej ogólnie prowadzi do obniżenia napięcia oraz podniesienia jakości życia w policji oraz zakładach więziennictwa, co przynosi korzyść wszystkim osobom zainteresowanym*”. CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.

W ocenie KMP ofertę szkoleniową należałoby poszerzyć o dodatkowe zagadnienia tak, aby personel Izby wiedział jak pracować z trudnymi osobami bez wyrządzania im krzywdy, jak udzielać pierwszej pomocy osobom w różnym stanie fizycznym czy psychicznym, jak radzić sobie ze stresem i agresją etc. Jest to szczególnie zasadne w kontekście sytuacji opisanej w pkt. 3 niniejszego raportu.

7. Warunki bytowe

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim. W ich skład wchodzi: 5 pokoi dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (w tym 3 jednoosobowych pokoi oraz 2 dwuosobowe pokoje), dyżurka profosa, pomieszczenie przeznaczone do przechowywania depozytu, pomieszczenie służące jako magazyn czystej i brudnej bielizny pościelowej, pokój do przygotowywania lub podgrzewania posiłków oraz

zmywania naczyń, węzeł sanitarny służący do utrzymania higieny osobistej (składający się z 2 pomieszczeń z miskami ustępowymi oraz umywalkami a także pomieszczeniem z natryskiem), pomieszczenie socjalne.

Należy zauważyć, że Izba została całkowicie wyremontowana w 2010 r. Jednakże pomieszczenia dla osób zatrzymanych ani sanitariaty nie zostały wyposażone w urządzenia ułatwiające poruszanie się osobom z niepełnosprawnością. W związku z tym KMP w ramach najbliższego planowanego remontu pomieszczeń PdOZ dostosowanie sanitariatów Izby oraz przynajmniej jednego pokoju do potrzeb osób z niepełnosprawnością i osób starszych, które nie będą w stanie samodzielnie się poruszać bez odpowiednich udogodnień.

W Izbie zainstalowany jest monitoring. Podgląd monitoringu dostępny jest w dyżurce profosa i nie jest widoczny dla osób trzecich. Monitoring jest zapisywany i przechowywany przez okres miesiąca czasu.

Pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia posiadają powierzchnię większą niż 3 m² przypadające na jedną osobę. Pokoje te zostały wyposażone w jednoosobowe prycze z utrzymanymi w czystości materacami pokrytymi zmywalną tkaniną oraz stoły i ławy, które zakończone są ostrymi krawędziami. Przedstawiciele KMP zalecają dostosowanie wyposażenia pokoi do wymogów wynikających z treści rozporządzenia.

Grzejniki centralnego ogrzewania umieszczono pod oknami, a dostęp do nich zabezpieczono drucianą siatką. Zatrzymani mają zapewnione właściwą wentylację pokoju oraz temperaturę w nim panującą. Zastrzeżenia wizytujących wzbudziło oświetlenie, w jakie wyposażono cele. Niewątpliwie oświetlenie dzienne umożliwiło czytanie i pisanie w ciągu dnia, jednakże nocą było ono równie intensywne, co w ocenie pracowników KMP może przeszkadzać w odpoczynku nocnym. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecili wobec powyższego, aby zainstalować również oświetlenie nocne.

Należy zaznaczyć, że pomieszczenia PdOZ w trakcie wizytacji były utrzymane w porządku, niemniej jednak cela nr 1 była w sposób nieformalny przeznaczona dla

osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, tym samym pomimo że było w niej czysto, panował w niej niezbyt przyjemny zapach.

Rzeczy wartościowe, które zatrzymany posiada przy sobie w trakcie zatrzymania, zostają wpisane w kwit depozytowy i umieszczone w pomieszczeniu służącym do przyjmowania depozytu. Należy w tym miejscu wskazać, że zdaniem przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji opis telefonów komórkowych pozostawionych w depozycie był za mało szczegółowy (np. brakowało podania numeru imei). Dlatego pracownicy KMP zalecają, aby przedmioty umieszczane w depozycie opisywać w sposób zindywidualizowany, nie budzący wątpliwości.

Oba znajdujące się w PdOZ pokoje sanitarne służące do utrzymania higieny osobistej są odpowiednio oświetlone i wentylowane. Pokoje sanitarne wyposażono w podstawowe środki higieny osobistej, tj. znajdowało się w nich mydło oraz przy miskach ustępowych stały rolki papieru toaletowego. W magazynie czystej pościeli znajdował się zapas bawełnianych ręczników, wydawanych osobom umieszczonym w PdOZ. Funkcjonariuszka pełniąca służbę w PdOZ poinformowała, że w Izbie dostępne są podstawowe środki higieny osobistej dla kobiet (w postaci podpasek). Jednakże w czasie wizytacji znajdowała się tam jedynie wata bawełniana, z tego też powodu przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają, aby zadbać o zapas podpasek higienicznych, na wypadek gdyby chciały z nich skorzystać kobiety umieszczone w Izbie.

W PdOZ wyodrębniono dwa pomieszczenia: jedno z nich przeznaczone na magazyn pościeli czystej, a drugie służące jako magazyn pościeli brudnej. W magazynie pościeli czystej znajdowały się poukładane na półce pościel: prześcieradła, poduszki, koce oraz poszewki. Ponadto zgromadzono tam ubrania zastępcze i ręczniki gotowe do wydania osobom umieszczonym w PdOZ. Należy nadmienić, iż Izba nie jest wyposażona w obuwie zastępcze, a w czasie wizytacji obuwie osoby umieszczonej w PdOZ ustawione zostało przed drzwiami pokoju, w której osoba ta została umieszczona. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji pragną w tym miejscu zwrócić uwagę na dwie zasadnicze kwestie. Brak możliwości zmiany obuwia przy konieczności ich zdjęcia przez osoby osadzone w

Izbie prowadzi nie tylko do wysokiego stopnia dyskomfortu osób osadzonych w PdOZ, ale konieczności chodzenia boso po zimnej posadzce, co może przyczynić się do rozwoju chorób. Wobec powyższego przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają wyposażyć Izbę w obuwie zastępcze.

Magazyn pościeli brudnej został wyposażony w odrębne kosze przeznaczone na: brudną bieliznę pościelową oraz odzież odebraną od chorej zakaźnie osoby zatrzymanej lub doprowadzonej w celu wytrzeźwienia.

Na rzeczy osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia służy magazyn rzeczy przekazanych do depozytu, które zostało w Izbie wyodrębnione i oznaczone.

Posiłki dla zatrzymanych są przygotowywane przez podmiot zewnętrzny w formie cateringu. W pomieszczeniu służącym do podgrzewania posiłków znajdowały się butelki z wodą mineralną przeznaczone dla osób umieszczonych w PdOZ. Z rozmowy z osobą doprowadzoną w celu wytrzeźwienia wynikało, że po umieszczeniu w Izbie otrzymała wodę mineralną do picia.

Badanie alkomatem osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia odbywa się w pomieszczeniu znajdującym się na korytarzu Komendy Policji prowadzącego do PdOZ. Przedstawione podczas wizytacji świadectwo wzorcowania alkomatu w czasie wizytacji było ważne.

W PdOZ nie wydzielono pomieszczenia do używania wyrobów tytoniowych przez osoby zatrzymane. Przedstawiciele Mechanizmu zalecają dostosowanie warunków Izby do warunków § 4 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 maja 2011 roku w *sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów oraz w środkach przewozu osób podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 97, poz. 564).

Zatrzymanym i doprowadzonym w celu wytrzeźwienia udostępnia się prasę, która jest gromadzona przez personel Izby. Istnieje możliwość jej zakupu (jak i innych artykułów) za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji.

8. Zalecenia

Na podstawie art. 19 *OPCAT*, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

1. Komendantowi Powiatowemu Policji w Lidzbarku Warmińskim:

- 1) wyeliminowanie niewłaściwego traktowania – odnosi się do sytuacji opisanej w pkt. 3 niniejszego raportu;
- 2) wyposażenie pokoi przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz pomieszczenia służącego do przeprowadzenia czynności wstępnych w aktualnie obowiązujący regulamin pobytu osoby zatrzymanej w PdOZ wraz z wykazu instytucji stojących na straży przestrzegania praw człowieka;
- 3) wyposażenie Izby w tłumaczenia na języki obce regulaminu;
- 4) dokonywanie pouczenia o przysługujących prawach osób umieszczonych w Izbie zgodnie z treścią § 1 ust. 3 oraz 4 regulaminu;
- 5) dopilnowanie, aby dokumentacja medyczna osób umieszczanych w Izbie była wypełniania precyzyjnie;
- 6) wprowadzenie obowiązku opisywania przedmiotów umieszczanych w depozycie (np. telefonów komórkowych): w sposób zindywidualizowany, nie budzący wątpliwości;
- 7) poszerzenie oferty szkoleniowej dla funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ o dodatkowe zagadnienia tak, aby personel Izby wiedział jak pracować z trudnymi osobami bez wyrządzania im krzywdy, jak udzielać pierwszej pomocy osobom w różnym stanie fizycznym czy psychicznym, jak radzić sobie ze stresem i agresją etc.;
- 8) w ramach najbliższego planowanego remontu pomieszczeń PdOZ dostosowanie sanitariatów Izby oraz przynajmniej jednego pokoju do potrzeb osób z niepełnosprawnością i osób starszych, które nie będą w stanie samodzielnie się poruszać bez odpowiednich udogodnień;

- 9) wyodrębnienie miejsca pełniącego rolę palarni dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia;
- 10) dostosowanie wyposażenia pokoi do wymogów wynikających z treści przepisu § 8 ust. 1 pkt. 7 rozporządzenia;
- 11) zainstalowanie oświetlenia nocnego w pokojach przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia;
- 12) wyposażenie pomieszczenia, w którym przeprowadza się kontrole osobiste w matę podłogową;
- 13) dbanie o stały zapas podpasiek higienicznych przeznaczonych dla kobiet umieszczanych w Izbie;
- 14) uzupełnienie wyposażenia Izby w obuwie zastępcze;
- 15) sporządzenie listy adwokatów;
- 16) przedstawienie wyjaśnień, o których mowa w pkt. 5 niniejszego raportu.

II. Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Olsztynie:

- 1) Przeznaczenie środków na realizację zaleceń nr 8-14.